

спортсменів, спорт вищих досягнень як "лабораторія" людських можливостей тощо.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД ТА КУЛЬТУРНЕ АДАПТУВАННЯ ПРОТОКОЛУ CAPL-2 ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ГРАМОТНОСТІ У ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ ДІТЕЙ ВІКОМ 8–12 РОКІВ

Павлова Юлія, Боднар Іванна, Гук Ганна
*Львівський державний університет фізичної
культури імені Івана Боберського*

Вступ. Питання грамотності у фізичній культурі є одним із ключових у сучасних документах, які стосуються фізичної активності, здоров'я та фізичного виховання (Глобальний план дій щодо фізичної активності на 2018–2030 рр., Рекомендації ЮНЕСКО щодо якісного фізичного виховання тощо). Проте ця тематика залишається відносно новою для України, а наявні дослідження та практичні дії зосереджені на концептуальному адаптуванні самого визначення, пошуку чутливих показників для вимірювання цього феномена, популяризації грамотності через впровадження навчальних курсів, проведення відкритих лекцій для студентів, вчителів та науково-педагогічних працівників тощо. Одним із вдалих рішень, яке на думку міжнародних експертів здатне стимулювати як наукові дослідження у цьому напрямку, так і подальші емпіричні проекти і навчання, це переклад національними мовами та подальше адаптування кращих методик для оцінювання грамотності у фізичній культурі [2].

«Канадське оцінювання грамотності у фізичній культурі» (Canadian Assessment of Physical Literacy-2, CAPL-2) – комплексний протокол, який дозволяє оцінити широкий спектр навичок і здібностей у дітей віком 8–12 років [3]. Підґрунтям цієї методики є визначення

грамотності ЮНЕСКО, згідно з яким грамотність у фізичній культурі – це мотивація, впевненість у собі, фізична компетентність, знання і розуміння, потрібні для того, щоб цінувати і дотримуватися фізично активного способу життя [1]. Протокол передбачає аналіз усіх чотирьох елементів грамотності у фізичній культурі [4], а саме мотивації та впевненості, рухової компетентності, рівня знань з фізичної культури та розуміння окремого матеріалу, поведінкових аспектів участі у фізичній активності. **Метою** цього дослідження було культурне адаптування та оцінювання змістової валідності протоколу CAPL-2.

Методи дослідження. Попередньо до початку роботи отримано (ЮП) згоду розробників CAPL-2 на переклад протоколу на українську мову та подальше його культурне адаптування. Представлене дослідження стосується перекладу, адаптування та оцінювання змістової валідності двох складників протоколу CAPL-2 – «Мотивація і впевненість», «Знання та розуміння».

Переклад та адаптування анкети відбувався чотирьома етапами (прямий, зворотний переклад, оцінювання змістової валідності за участю експертів, редакторське опрацювання тексту) з врахуванням рекомендацій викладених у методології «Стандарти щодо вибору інструментів для вимірювання стану здоров'я, які ґрунтуються на консенсусі» (COnsensus-based Standards for the selection of health status Measurement Instruments, COSMIN) та організації Mapi Research Trust, яка є правовласником унікальної колекції, що складається з понад 5 000 різних анкет для оцінювання рівня здоров'я та якості життя. Для реалізації завдань цих етапів додатково було залучено незалежних фахівців з перекладу (n=3), редактора, а також експертів (n=33, науково-педагогічні

працівники, які є фахівцями з фізичного виховання, вчителі фізичної культури). Локальні координатори (ЮП, ІБ) обговорювали версії анкети, напрацьовані під час кожного з етапів. Пріоритетом під час перекладів та адаптування було створення такої української версії протоколу CAPL-2, що найбільше відповідає оригіналу та написана простою та легкою для розуміння мовою.

Експерти були залучені до оцінювання відповідності, зрозумілості та всебічності української версії протоколу CAPL-2. Чіткість та зрозумілість кожного питання протоколу, відповідність питань загальній концепції грамотності у фізичній культурі, зокрема таким складникам як «Мотивація та впевненість», «Знання та розуміння» експерти оцінювали за 5-бальною шкалою.

Результати. Отримано українські версії анкет протоколу CAPL-2, які дозволяють оцінити психосоціальні та когнітивні чинники, що є складниками грамотності у фізичній культурі, а також обумовлюють її. Складник «Мотивація та впевненість» орієнтований на вивчення впевненості дитини щодо її здатності бути фізично активною, а також рівня мотивації до фізичної активності. Складник «Знання і розуміння» допомагає проаналізувати рівень знань щодо окремих аспектів фізичної активності, особливостей занять фізичною культурою та спортом. Сформована анкета містить 17 питань, що стосуються внутрішньої мотивацію, рівня компетентності, знань щодо норм фізичної активності, розуміння витривалості, м'язової сили, вдосконалення спортивних навичок, прихильності до фізичної активності. Усі питання, які було включено до української версії протоколу CAPL-2 отримали оцінку від експертів $\geq 3,5$ бала за такими параметрами як чіткість, зрозумілість та відповідність.

Висновки. Українські анкети «Мотивація та впевненість» та «Знання і розуміння» протоколу CAPL-2 мають достатню змістову валідність. Анкети викладені простою та зрозумілою мовою, короткі за обсягом, передбачено, що до тестування може бути залучена кожна дитина, незалежно від навчальних чи мовленнєвих труднощів. Тестові завдання кожної анкети можна добирати, використовувати, оцінювати і інтерпретувати незалежно щоб оцінити кожний складник грамотності окремо.

Джерела та література

1. Павлова Ю. Грамотність у фізичній культурі різних груп населення. Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2022. 160 с.

2. Carl J., Bryant A. S., Edwards L. C. et al. Physical literacy in Europe: The current state of implementation in research, practice, and policy. *Journal of Exercise Science & Fitness*. 2023. Vol. 21, is. 1, P. 165–176. doi: 10.1016/j.jesf.2022.12.003.

3. Longmuir P.E., Gunnell K.E., Barnes J.D. et al. Canadian Assessment of Physical Literacy Second Edition: a streamlined assessment of the capacity for physical activity among children 8 to 12 years of age. *BMC Public Health*. 2018. Vol. 18, suppl. 2, 1047. doi: 10.1186/s12889-018-5902-y

4. Whitehead M. E. *Physical Literacy Across the World*. London: Routledge, 2019. doi: 10.4324/9780203702697